

Dokumentation af syntaktiske tags i den grønlandske cg

Prædikater og adverbale tags

@PRED

@PRED2

@ADVL>

@<ADVL

@i-ADVL>

@i-<ADVL

Neksusadverbielle tags

@CON

@CAU

@<CAU

@CL-ADVL>

@CL-<ADVL

@i-CL-ADVL>

Objektssætninger (oratio obliqua)

@CL-CIT>

@CL-<CIT

@i-CL-CIT>

@i-CL-<CIT

@<CONT_TASSA

Komposita

@>V

@i->V

Aktanter

@SUBJ>

@<SUBJ

[@SUBJ>+SUB](#)

[@AGENS](#)

[@OBJ>](#)

[@<OBJ](#)

[@i-SUBJ>](#)

[@i-<SUBJ](#)

[@OBJ-DOTR>](#)

[@i-OBJ-DOTR>](#)

[@i-<OBJ](#)

[@MIK-OBJ>](#)

[@<MIK-OBJ](#)

[@i-MIK-OBJ>](#)

[@NIO_SUBJ>](#)

[@NIO_OBJ>](#)

Adnominale tags

[@PROP>](#)

[@i-PROP>](#)

[@>N](#)

[@N<](#)

[@N<PRED](#)

[@Pron>N](#)

[@A<](#)

[@<APPOS](#)

[@i->N](#)

[@i-N<](#)

[@SUBJ_COMP](#)

[@POSS>](#)

[@<POSS](#)

[@i-POSS>](#)

[@i-MWE>N](#)

[@CONT->N](#)

[@ADVL>N](#)

[@i-ADVL>N](#)

Øvrige tags

[@VOK](#)

[@EXCLM](#)

[@INTERJ](#)

[@FOC](#)

[@FOC>N](#)

[@HNOUN](#)

[@SML_HNOUN](#)

[@CONJ](#)

Midlertidige tags

[@X](#)

[@INTERIM](#)

Kilder til eksempler

Dette dokument illustrerer, hvad de forskellige syntaktiske tags i den grønlandske constraintgrammatik dækker over. Hver tag er kort defineret og ledsaget af et eller flere eksempler på brugen. I eksemplerne markerer den **røde farve** de ord, der mappes med den enkelte tag, og ordene med **fed skrift** markerer, hvilken del af sætningen, der giver anledning til at bruge taggen. Den **gule farve** markerer, at taggen ikke bliver brugt, at den kun er til internt brug, eller at den bruges anderledes, end man kunne forvente. Tagsene er sorteret tematisk med de verbale tags først, dernæst de nominale og til sidst øvrige tags.

Første version af dokumentet er udarbejdet som en del af en eksamensopgave juni 2019. Dokumentet kan bruges og ændres af Oqaasileriffik efter de til enhver tid værende behov.

Dokumentet bør opdateres løbende, når en tag eller definition ændres eller tilføjes, og ekstra eksempelsætninger bør inkluderes i et regressionskorpus.

Dokumentet skal ikke betragtes som et forsøg på en sprogbeskrivelse, men som en deskriptiv beskrivelse af, hvordan de syntaktiske tags bliver anvendt 25. juni 2019. Det er ikke nødvendigvis udtryk for, hvordan tagsene benyttes på et tidligere eller senere tidspunkt.

Tagnavnene følger et system: “@” markerer, at der er tale om en syntaktisk tag. “>” markerer, at dependenshovedet skal findes til højre for ordet. “<” markerer, at dependenshovedet skal findes til venstre for ordet. “i” markerer, at dependenshovedet skal findes inde i et andet ord.

Kilderne til eksemplerne er angivet efter et forkortelsessystem, og en oversigt findes nederst i dokumentet. Kilder markeret med asterisk (*) er forkortet eller på anden måde redigeret.

Prædikater og adverbale tags

@PRED

Forkortelse for: Prædikat.

Definition: 1) Verbalt prædikat i en overordnet neksus. 2) Verbalt prædikat i overordnet neksus ved visse partikler. 3) Partiklen “tassa” i kopulafunktion. 4) Ord deriveret med interjektionalt affiks.

Yderligere information:

1) Verbet står som regel i en overordnet modus. I overskrifter dog som regel i participialmåde, i spørgende sætninger somme tider i causativ, i dialog eller fortællestil somme tider i contemporativ eller participialmåde og i sideordnede sætninger ofte i contemporativ.

2) Bruges ved de demonstrative pronominale efterhængspartikler UNA, UKU og UKUA. Også når et verbum i underordnet modus står i underordnet funktion sammen med partikler, der kan være neksusdannende, mappes verbet @PRED. Det gælder bl.a. partiklerne “soorlu”, “sunaaffa” og “usiuffa”/“usiiffa”. Taggen placeres altid på verbet, selvom det demonstrative morfem kan være placeret på et andet ord. Verbet er som regel i participialmåde. Er prædikatet nominalt, mappes det @HNOUN.

3) Kun når “tassa” har kopulafunktion, mappes det @PRED. Det mappes også sådan, hvis “tassa” er deriveret til et verbum, men ikke hvis det er deriveret til et nomen. Øvrige neksusdannende partikler mappes @FOC.

4) Ord deriveret med det interjektionale affiks NNGUARSI mappes @PRED. Ordet står sammen med partiklen “qanga”. Øvrige verbale eksklamationer og interjektioner mappes @EXCLM og @INTERJ, når de er prædikater.

Eksempel 1a (AS17): Taava **oqarpoq**: “Qanoruna **oqarpit**? Qilammit **nakkaravit**?”
(Så **sagde han**: “Hvad er det, **du siger**? **Er du faldet ned** fra himlen?”)

Eksempel 1b (KNR09): Nunap ilaani tamaani Frankrigitut angitigingajattumi
Nunavik **ippoq**.
(I landområdet her, som næsten er så stort som Frankrig, **ligger** Nunavik.)

Eksempel 1c (KNR19): *Qulequtaq*: Homo Sapienne **isiginnaartitsissutigineqalersoq**.
(*Overskrift*: Homo Sapienne **bliver til en teaterforestilling**.)

Eksempel 1d (FB19): *Oqaloqatigiinneq*: “Susutit?” “Torersaalersunga.”

(Dialog: “Hvad laver du?” “Jeg skal til at gøre rent.”)

Eksempel 1e (SER13): Soorunami kaageqassaaq kaffeqassallunilu.

(Selvfølgelig vil der være kage og kaffe.)

Eksempel 2a (AS17): Sunaana naalagaaffigigit?

(Hvad er det, du hersker over?)

Eksempel 2a (MV92): Sooruna inuuneq taamaattoq?

(Hvorfor er livet sådan?)

Eksempel 2b (FN19): Susoqartoruna?

(Hvad er det, der sker?)

Eksempel 2c (FN19): Usiuffa sapertutit.

(Jeg troede ellers ikke, at du kunne.)

Eksempel 2d (KNR18): Taava ingerlaqqittarput, soorlulu susoqarsimanngitsoq.

(Så fortsætter man, som om intet var hændt.)

Eksempel 3a (AS17): Tassa taannarpiaq tunnissutissara.

(Det er lige præcis min gave.)

Eksempel 3b (FB13): Qanoq tassa?

(Hvordan det?)

Eksempel 3c (OB91): Tassa qajannaat?

(Er det din yndlingskajak?)

Eksempel 3d (KNR11): Ajugaasoq tassaavoq Ole J. Petersen.

(Vinderen var Ole J. Petersen.)

Eksempel 4a (FN19): Qanga qanngulunnguarsi.

(Sikkert brag det gav.)

Eksempel 4b (FN19): Illartunik qangali akisuannguarsi.

(Ih, hvor det gjaldede af latter.)

@PRED2

Forkortelse for: Alternativt prædikat.

Definition: 1) Verbalt prædikat i en koncessiv sætning. 2) Verbalt prædikat i en temporal bisætning.

Yderligere information: @PRED2 står i begyndelsen af en periode eller neksus. Verber, der omfattes af @CON, @CAU, @<CAU, @ADVL>, @<ADVL, @CL-ADVL> og @CL-<ADVL er ikke @PRED2. @PRED2 vil i fremtiden blive opdelt i @PRED2, @<PRED2 og @PRED2>.

1) Koncessive sætninger indeholder “naak”, “uffa”, “massa”, “unnit”, “aali” eller varianter heraf. Verbet står som regel i participialmåde eller contemporativ og får tilføjet den sekundære tag Sem/Concessive.

2) Bisætning, som giver information om tid eller omstændigheder ved hovedverbets handling. Verbet står som regel i participialmåde og får tilføjet den sekundære tag Sem/Temporal.

Eksempel 1a (EN00): Upperpunga **naak** **qulartaraluarlunga**.

(Jeg tror, **selvom** **jeg** **tvivler**.)

Eksempel 1b (SER09*): Inassutigaarput taaneqartoq kingulleq atussagipput, **unnit** **nalunnngikkaluarlutigu** suliaasaq imaannaanngikkumaartoq.

(Vi anbefaler at bruge den sidste løsning, **vel** **vidende** at der så forestår et kæmpe arbejde.)

Eksempel 1c (KNR05): 32-it Utoqqaat Illuani najugaqarput aali 29 – iinnarnut **inissaqaraluartoq**.

(Der bor 32 på plejehjemmet, **selvom** **der** kun **er** **plads** til 29.)

Eksempel 2a (OB81): Taama **oqartungalu** annuleriataarpoq.

(**Da** **jeg** **sagde** sådan, blev han pludselig alvorlig.)

Eksempel 2b (OB81): Sila taama **aarlerinartigisoq** aallartariaqanngikkaluarput.

(**Da** vejret **er** så **truende**, behøver de ikke tage afsted.)

Eksempel 2c (OK99*): Orpiit akornannut **pulasorlu** nunap sajukulanera malunnarunnaarpoq.

(Da hun forsvandt ind mellem træerne, kunne man ikke længere mærke jordens rysten.)

@ADVL>

Forkortelse for: Adverbial med dependenshoved til højre.

Definition: Adverbalt adled til en verbalstamme.

Yderligere information: Kan være verbum, nomen eller partikel. Den verbale kerne, adledet lægger sig til, må ikke være inderiveret. Komposita med “ip” er også @ADVL>. Neksusadverbialer er ikke @ADVL>.

Eksempel 1a (AS17): Taava oqarpoq: “Qanoruna oqarpit? Qilammit nakkaravit?”
(Så sagde han: “Hvad er det, du siger? Er du faldet ned fra himlen?”)

Eksempel 1b (AS17): Ullorissanik piginninnerit illit sumut iluaqutigaaq.
(Hvad gavner det dig, at du ejer stjernerne?)

Eksempel 1c (AL04): Ilisivissuaq una immikkorluinnaq ippoq.
(Denne store hylde er helt speciel.)

Eksempel 1d (KNR09): Nunap ilaani tamaani Frankrigitut angitigingajattumi Nunavik ippoq.
(I landområdet her, som næsten er så stort som Frankrig, ligger Nunavik.)

Eksempel 1e (AS17): Ataqqinartuaqqap apeqqareqisup soorluuna uanga apeqqutikka tusaaneq ajorai.
(Det var som om, den spørgelystne Lille Prins ikke hørte mine spørgsmål.)

Eksempel 1f (OB91): Qangali naligisatsitut isigilersimavatsigit, kisianni taama sukkatiginissat ilimagisimanngikkaluarpara.
(Dengang så vi dig som en ligemand, men jeg havde ikke troet, at du var så hurtig.)

Eksempel 1g (KNR04): Meeqqat quliugaangata ataaseq kaalluni innartarpoq.
(For hvert tiende barn er der ét, der går sultent i seng.)

@<ADVL

Forkortelse for: Adverbial med dependenshoved til venstre.

Definition: Adverbalt adled til en verbalstamme til venstre.

Yderligere information: Kan være verbum, nomen eller partikel. Den verbale kerne, adledet lægger sig til, må ikke være inderiveret. Neksussadverbialer er ikke @<ADVL.

Eksempel 1a (AS17*): Ungali inuussuppallaarsimavunga asanninnera **paasissallugu**.
(Men jeg er for ung **til at forstå** kærligheden.)

Eksempel 1b (AS17): Sumunnassagami **aamma**?
(Hvor skal det da **ellers** gå hen?)

Eksempel 1c (KNR04*): Akiligassat kingusinnerpaamik akilerneqareersimassapput oktobarip **20-ianni**.
(Gælden skal være betalt senest **d. 20.** oktober.)

@i-ADVL>

Forkortelse for: Adverbial med inderiveret dependenshoved til højre.

Definition: Adverbalt adled til en inderiveret verbalstamme til højre.

Yderligere information: Kan være verbum, nomen eller partikel. Komposita med “ip” er også @i-ADVL>. Neksusadverbialer er ikke @i-ADVL>.

Eksempel 1a (AS17): Naasoq pingasuinnarnik **sikkersumigut** pilutalik, naasuarannguaq nikanarteq.
(En blomst med sølle tre **kronblade**, en lille, uanselig blomst.)

Eksempel 1b (SER14*): Sulisut ilaat 49-t **suliunnaarsinneqarnissaannut** pilersaarummik ilisimatippai.
(Han informerede 49 af medarbejderne om planen **om at opsig dem**.)

Eksempel 1c (AS17): **Maani** najukkanni nillernermik.
(For det er koldt **her**, hvor jeg bor.)

@i-<ADVL

Forkortelse for: Adverbial med inderiveret dependenshoved til venstre.

Definition: Adverbalt adled til en inderiveret verbalstamme til venstre.

Yderligere information: Neksusadverbialer er ikke @i-<ADVL.

Eksempel 1a (GG84*): Aalajangerpaat ataasinngornikkut tallimanngornikkullu mersoqatigiittarnissartik nakorsap **illuani**.

(De enedes om at mødes og sy sammen mandage og fredage **i** lægens **hus**.)

Neksusadverbielle tags

@CON

Forkortelse for: Conditionalis.

Definition: Verbum i modus conditionalis, som er kerne i hensigts- eller tidsbisætning.

Yderligere information: Tidsbisætninger vil være fremtidige i forhold til det direkte overordnede verballed. Hensigts- eller tidsbisætninger er ofte neksusadverbiale. Der vil i fremtiden blive tilføjet dependenspile, så @CON splittes op i @<CON og @CON>.

Eksempel 1a (OB81): Aajuku nerisama sinneri, **nererusukku**it neriniarit!
(Her er resten af min mad, **hvis du vil spise**, så spis!)

Eksempel 1b (PP44*): **Upernaqqippat** tikeqqissaanga.
(**Når det bliver forår igen**, kommer jeg tilbage.)

@CAU

Forkortelse for: Causativ.

Definition: Verbum i modus causativ, som er kerne i årsags- eller tidsbisætning.

Yderligere information: Står ordet før det overordnede verballed, har det temporal semantik. Står ordet efter det overordnede verballed, har det oftest kausal semantik. Tidsbisætninger vil være fortidige i forhold til det direkte overordnede verballed. Hensigts- eller tidsbisætninger er ofte neksusadverbiale. En fremtidig fuldstændig opsplitning af @CAU i @<CAU og @CAU> vil overflødig gøre @CAU. Nominale årsagssætninger mappes @HNOUN, og iterativ causativ mappes @CL-ADVL> eller CL-<ADVL. Causativer i overordnet funktion mappes @PRED, og causativer, der

står som mest overordnet verballed i en oratio obliqua, mappes @CL-CIT> eller CL-<CIT.

Eksempel 1a (AS17*): Soorlu timmisartuutiga **takoqqaaramiuk** aperaaq:
(For eksempel spurgte han, **da han for første gang så** min flyvemaskine:)

Eksempel 1b (AS17*): Timmisartumik titartaanianngilanga **nalunarpallaaqimmat**.
(Jeg vil ikke tegne en flyvemaskine, **for det er for svært**.)

@<CAU

Forkortelse for: Causativ med dependenshoved til venstre.

Definition: Verbum i modus causativ, som er kerne i årsags- eller tidsbisætning, der er underordnet en verbalstamme til venstre.

Yderligere information: Ordet har oftest kausal semantik. Hensigts- eller tidsbisætninger er ofte neksusadverbialer. En fremtidig fuldstændig opsplitting af @CAU i @<CAU og @CAU> vil overfløddiggøre @CAU. **Implementering er kun påbegyndt.**

@CL-ADVL>

Forkortelse for: Neksusadverbial med dependenshoved til højre.

Definition: Adverbalt adled til en verbalstamme til højre. Verbalstammen må ikke være inderiveret og skal være prædikat i en hovedneksus.

Yderligere information: Neksusadverbialer står typisk først i perioden og er ofte enten partikler, iterativ causativ eller participialmåde med “gaanni” i fleksionen. Neksusadverbialer i causativ mappes @CAU, og neksusadverbialer i conditionalis mappes @CON.

Eksempel 1a (FN19): **Taava** naak kavaajara?
(Hvor er **så** min jakke?)

Eksempel 1b (KNR04): Meeqqat **quliugaangata** ataaseq kaalluni innartarpoq.
(**For hvert tiende** barn er der ét, der går sultent i seng.)

Eksempel 1c (KNR05*): Maleruagassat **suminngaanneeraluaraanniluunniit** atuupput, franskiugaanni tyrkeriugaanni kalaaliugaanniluunniit.

(Reglerne gælder **uanset hvor man kommer fra**, uanset om man er franskmand, tyrker eller grønlænder.)

@CL-<ADVL

Forkortelse for: Neksusadverbial med dependenshoved til venstre.

Definition: Adverbalt adled til en verbalstamme til venstre. Verbalstammen må ikke være inderiveret og skal være prædikat i en hovedneksus.

Yderligere information: Neksusadverbialer er ofte nominer i oblik kasus eller participialmåde med “gaanni” i fleksionen. Neksusadverbialer i causativ mappes @CAU, og neksusadverbialer i conditionalis mappes @CON.

Eksempel 1a (AS17): Motoorima ajutoornera ajorsigaluttuinnartutut isikkoqarpoq imissaralu nungulerluni, ajornerpaamik **annilaanngatigilikkannik**.
(Problemet med min motor så ud til at blive værre, og drikkevandet var ved at slippe op, **til min** store **frygt**.)

Eksempel 1b (KNR15*): Maleruagassat suminngaanneeraluaraanniluunniit atuupput, **franskiugaanni tyrkeriugaanni kalaaliugaanniluunniit**.
(Reglerne gælder uanset hvor man kommer fra, **uanset om man er franskmand, tyrker eller grønlænder**.)

@i-CL-ADVL>

Forkortelse for: Neksusadverbial med inderiveret dependenshoved til højre.

Definition: Adverbalt adled til en inderiveret verbalstamme til højre. Verbalstammen skal være prædikat i en hovedneksus.

Yderligere information: Forekommer kun sjældent.

Eksempel (KNR15*): Naalakkersuisut siulittaasua ualeq sisamanut **qiteqqukkaa** ammaanersiorluni oqalugiarnermi taama oqarpoq:
(Formanden for Naalakkersuisut sagde i sit åbningsforedrag kl. **halv** fire i eftermiddags således:)

Objektssætninger (oratio obliqua)

@CL-CIT>

Forkortelse for: Neksusadverbial i oratio obliqua med dependenshoved til højre.

Definition: Mest overordnet prædikat i en objektssætning (oratio obliqua), som er adverbalt adled til en verbalstamme til højre, der fungerer som inquit. Verbalstammen må ikke være inderiveret.

Yderligere information: Det overordnede, anførende verballed har ofte en semantik, der udtrykker syn, tale, hørelse, viden eller tanke. Det mest overordnede verbum i oratio obliquaen står som regel i contemporativ eller participialmåde.

Eksempel 1a (MV92): Illariarporli **Jonasiusoq takugamiuk**.

(Men hun gav sig til at le, da hun så, **at det var Jonas**.)

Eksempel 1b (MV92): Pisimasulli **suunersut ilisimanngilai**.

(Han vidste ikke, **hvad der** var sket.)

Eksempel 1c (AL04): Taava qanoq **iliuuseqassallunga paasivara**.

(Så forstod jeg, **hvad jeg** skulle gøre.)

@CL-<CIT

Forkortelse for: Neksusadverbial i oratio obliqua med dependenshoved til venstre.

Definition: Mest overordnet prædikat i en objektssætning (oratio obliqua), som er adverbalt adled til en verbalstamme til venstre, der fungerer som inquit. Verbalstammen må ikke være inderiveret.

Yderligere information: Det overordnede, anførende verballed har ofte en semantik, der udtrykker syn, tale, hørelse, viden eller tanke. Det mest overordnede verbum i oratio obliquaen står som regel i contemporativ, participialmåde eller causativ.

Eksempel 1a (KNR15*): Ilinniartitsisut kattuffianni siulittaasoq, Sivso Dorph **isumaqarpoq** ajornartorsiut **tassaasoq**, meeqqat atuarfii pillugit inatsisit **erseqqarluppallaartoq**.

(Formanden for lærerforeningen, Sivso Dorph, **mener**, **at** problemet **er**, **at** folkeskolelovene **er for uklare**.)

Eksempel 1b (AN67): Nuannaarutiginerusaalli tassa kunngertik **pitsaasuullunilu uppertuummat**.

(Men det, de **syntes** bedst **om**, **var**, at kongen var både **troende** og **god**.)

Eksempel 1c (AS17): Puigussanngilarsi inoqajuitsorsuarmiikkama.

(I skal ikke **glemme**, **at jeg var i den store ørken**.)

Eksempel 1d (SER09*): Inassutigaarput taaneqartoq kingulleq atussagipput.

(Vi **anbefaler at bruge** den sidste løsning.)

@i-CL-CIT>

Forkortelse for: Neksusadverbial i oratio obliqua med inderiveret dependenshoved til højre.

Definition: Mest overordnet prædikat i en objektssætning (oratio obliqua), som er adverbalt adled til en inderiveret verbalstamme til højre, der fungerer som inquit.

Yderligere information: Det overordnede, anførende verballed har ofte en semantik, der udtrykker syn, tale, hørelse, viden eller tanke. Forekommer kun sjældent. Det mest overordnede verbum i oratio obliquaen står som regel i contemporativ eller participialmåde.

Eksempel (KNR19): Nunat allat nunatsinni sakkutooqarfeqarnermi siunissami qanoq pilersaaruteqarnersut ilisimatinneqartarnissarput pingaaruteqarpoq.

(Det er vigtigt, at vi bliver **informeret om**, hvad **planerne er** for militær tilstedeværelse af andre lande i Grønland i fremtiden.)

@i-CL-<CIT

Forkortelse for: Neksusadverbial i oratio obliqua med inderiveret dependenshoved til venstre.

Definition: Mest overordnet prædikat i en objektssætning (oratio obliqua), som er adverbalt adled til en inderiveret verbalstamme til venstre, der fungerer som inquit.

Yderligere information: Det overordnede, anførende verballed har ofte en semantik, der udtrykker syn, tale, hørelse, viden eller tanke. Det mest overordnede verbum i oratio obliquaen står som regel i contemporativ eller participialmåde. Forekommer kun sjældent.

Eksempel (AG08): Atuakkiortoqarpoq atuagarpassuarnik **all**assimasunik inuunerup inuunerullu tulliata akornanni inuit qanoq **pisarnersut**.

(Der er forfattere, der i mange bøger har **skrevet om, hvad** menneskene laver i tilværelsen mellem et liv og det næste liv.)

@<CONT_TASSA

Forkortelse for: Adled i contemporativ med “tassa” som dependenshoved til venstre.

Definition: Contemporativ, som er adled til “tassa” til venstre, når “tassa” fungerer som neksusdannende prædikat.

Yderligere information: Taggen bruges kun, når “tassa” fungerer som prædikat, @PRED. “Tassa” kan være inderiveret. Nominale subjektsprædikativer mappes @i-N< eller @SUBJ_COMP.

Eksempel (KNR05): Suliassarli annertoq **tassa**avoq aatsitassat sumiinneri **nassaarissallugit**.

(Men den største opgave **er at finde** mineralerne.)

Komposita

@>V

Forkortelse for: Adled til verbalstamme til højre.

Definition: 1) Partikel, som er adled til verbalstamme til højre. 2) Nomen i ækvalis, som er adled til verbalstamme til højre. 3) Verbalstamme nominaliseret med NIQ, som danner kompositum med verbalstamme til højre.

Yderligere information: Er kernen inderiveret, bruges i stedet @i->V. Hvis kernen i kompositummet er verbalstammen “ip-”, bruges i stedet @ADVL>.

1) Adleddet er adverbierne “ima”, “taama(k)” eller “qanoq”. Affikset TIGE er kerne.

2) Adleddet er i ækvalis. Affikset TIGE er kerne.

3) Adleddet bevarer sine verbale egenskaber i form af valens. Adleddet og kernen danner på den måde en form for kompositum. Adleddet har den sekundære tag Gram/Comp. Kernens verbalstamme er “ajor-”, “saper-”, “artor-” eller “nalu-”. Hvis ordet deriveret med NIQ fungerer som subjekt eller objekt, danner det ikke kompositum.

Eksempel 1a (OB81): Sila **taama** aarlerinartigisoq aallartariaqanngikkaluarput.
(Da vejret er **så** truende, behøver de ikke tage afsted.)

Eksempel 1b (MV92): Nalunngilara **qanoq** sallullaqqitsigisut.
(Jeg ved, **hvor** gode de er til at lyve.)

Eksempel 2a (VV95*): **Aputitut** qaqortigilersippara.
(Jeg gør den **så** hvid **som sne**.)

Eksempel 3a (OB81*): **Takusaqarneq** ajorama unippunga.
(Da jeg **ikke hørte** det, stoppede jeg op.)

@i->V

Forkortelse for: Adled til inderiveret verbalstamme til højre.

Definition: 1) Partikel, som er adled til inderiveret verbalstamme til højre; 2) Nomen i ækvalis, som er adled til inderiveret verbalstamme til højre; 3) Verbalstamme nominaliseret med NIQ, som danner kompositum med inderiveret verbalstamme til højre.

Yderligere information: Er kernen ikke inderiveret, bruges i stedet @>V. Hvis kernen i kompositummet er verbalstammen “ip-”, bruges i stedet @i-ADVL>.

1) Partiklerne er adverbierne “ima”, “taama(k)” eller “qanoq”. Affikset TIGE er kerne.

2) Adleddet er i ækvalis. Affikset TIGE er kerne.

3) Adleddet bevarer sine verbale egenskaber i form af valens. Adleddet og kernen danner på den måde en form for kompositum. Adleddet har den sekundære tag Gram/Comp. Kernens verbalstamme er “ajor-”, “saper-”, “artor-” eller “nalu-”. Hvis ordet deriveret med NIQ fungerer som subjekt eller objekt, er det ikke et kompositum.

Eksempel 1a (OB91): Qangali naligisatsitut isigilersimavatsigit, kisianni **taama** sukkatiginissat ilimagisimanngikkaluarpara.

(Dengang så vi dig som en ligemand, men jeg havde ikke troet, at du var **så** hurtig.)

Eksempel 2a (VV95*): Ajortuliaat **aattut** aappalutsigigaluartoq piissavara.

(Jeg vil fjerne deres synd, som er **så** rød **som blod**.)

Eksempel 2b (KNR09): Nunap ilaani tamaani **Frankrigitut** angitigingajattumi Nunavik ippoq.

(I landområdet her, som næsten er **så** stort **som Frankrig**, ligger Nunavik.)

Eksempel 3a (MV92*): **Taamak** iluusaartigisuniinneq saperpara.

(Jeg magter ikke at være hos en, der er **så** venlig.)

Aktanter

@SUBJ>

Forkortelse for: Subjekt med dependenshoved til højre.

Definition: Subjekt med prædikat til højre.

Yderligere information: Prædikatet må ikke være inderiveret. Står subjektet i forkert kasus, suppleres taggen af den sekundære tag Err/YouthSubj.

Eksempel 1a (AS17): Ullorissanik piginninnerit **illit** sumut **iluaqutigaaajuk?**

(Hvad **gavner det dig**, at du ejer stjernerne?)

Eksempel 1b (KNR10*): Kalaallit Røde Korsianit **katersukkat** tamarmik Dansk Røde Korsimut **tunniunneqassapput**.

(Alle de midler, **der indsamles** af Røde Kors i Grønland, **vil blive overdraget** til Dansk Røde Kors.)

Eksempel 1c (AN67): **Nuannaarutiginerusaalli** **tassa** kunngertik pitsaasuullunilu uppertuummat.

(**Men det, de syntes bedst om**, **var**, at kongen var både troende og god.)

@<SUBJ

Forkortelse for: Subjekt med dependenshoved til venstre.

Definition: Subjekt med prædikat til venstre.

Yderligere information: Prædikatet må ikke være inderiveret. Forekommer ikke så ofte.

Eksempel 1a (AS17): Sumiippalu taanna ”**najugaqarfiit**”?

(Og hvor er denne “**din by**”?)

Eksempel 1b (KNR16*): Atuagassiap **saqqaaniippoq angut** umilik.

(På forsiden af magasinet er en skægget **mand**.)

Eksempel 1c (OB81): Aajuku nerisama **sinneri**, nererusukkuit neriniarit!

(Her er **resten** af min mad, hvis du vil spise, så spis!)

@SUBJ>+SUB

Forkortelse for: Subjekt med dependenshoved til højre og anvendt grammatisk forkert.

Definition: Subjekt med prædikat til højre og med forkert kasus.

Yderligere information: Relativt almindeligt i moderne sprogbrug. Taggen bruges kun internt i GCG. I stedet bruges @SUBJ> sammen med den sekundære tag Err/YouthSubj.

Eksempel (KNR05*): Joannes **Eidesgaard** nunat tamalaat **paasitikkusuppai**

Savalimmiormiut allanik eqqarsaatersortuusut.

(Joannes **Eidesgaard** vil oplyse de forskellige lande **om**, at færingerne tænker anderledes.)

@AGENS

Forkortelse for: Agens.

Definition: Agens ved passiv.

Yderligere information: Bruges ved agens ved passive verbalstammer deriveret med NIQAR. Dog også ved TAQ, når TAQ ikke har personendelse, eller når TAQ efterfølges af U.

Eksempel 1a (AS17): Nagguaatsuussanngilaq **pulateriaarsummit** iineqarsimasoq.
(Det skal ikke være en elefant, der er **blevet slugt af en slange**.)

Eksempel 1b (KNR10*): Kalaallit Røde **Korsiannit** katersukkat tamarnik Dansk Røde Korsimut tunniunneqassapput.
(Alle de midler, der **indsamles af Røde Kors** i Grønland, vil blive overdraget til Dansk Røde Kors.)

Eksempel 1c (SER13): *Qulequtaq:* Ataatsimik ukiulik **angumminit** toqutaasoq.
(*Overskrift:* Et-årig **dræbt af sin far**.)

@OBJ>

Forkortelse for: Objekt med dependenshoved til højre.

Definition: Objekt med prædikat til højre.

Yderligere information: Prædikatet må ikke være inderiveret.

Eksempel 1a (AS17): Ullorissanik **piginninnerit** illit sumut **iluaqutigaaajuk?**
(Hvad **gavner det** dig, **at du ejer** stjernerne?)

Eksempel 1b (OB91): Qangali naligisatsitut isigilersimavatsigit, kisianni taama **sukkatiginissat ilimagisimanngikkaluarpara**.
(Dengang så vi dig som en ligemand, men **jeg havde ikke troet, at du var** så **hurtig**.)

Eksempel 1c (AS17*): Soorlu **timmisartuutiga takoqqaaramiuk** aperaaq:
(For eksempel spurgte han, **da han for første gang så min flyvemaskine**.)

@<OBJ

Forkortelse for: Objekt med dependenshoved til venstre.

Definition: Objekt med prædikat til venstre.

Yderligere information: Prædikatet må ikke være inderiveret.

Eksempel 1a (AG08): Kisianni erseqqissaatigilara **una**:
(Men **lad mig sige det klart**.)

Eksempel 1b (VV95*): Ilagaat angut kusanavissoq.

(En af dem var en smuk mand.)

@i-SUBJ>

Forkortelse for: Subjekt med inderiveret dependenshoved til højre.

Definition: Sekundært subjekt i terminalis for verbalstamme til højre. Verbalstammen skal være inderiveret med et valensforøgende affiks, så den bliver dobbelttransitiv.

Yderligere information: Bruges ikke. I stedet bruges @OBJ-DOTR> og @i-OBJ-DOTR>.

@i-<SUBJ

Forkortelse for: Subjekt med inderiveret dependenshoved til venstre.

Definition: Sekundært subjekt i terminalis for verbal til venstre. Verbalstammen skal være inderiveret med et valensforøgende affiks, så den bliver dobbelttransitiv.

Yderligere information: Bruges ikke. @<OBJ-DOTR og @i-<OBJ-DOTR kan introduceres ved behov.

@OBJ-DOTR>

Forkortelse for: Objekt for dobbelttransitiv med dependenshoved til højre.

Misvisende tagnavn.

Definition: Sekundært subjekt i terminalis for verbalstamme til højre. Verbalstammen skal være inderiveret med et valensforøgende affiks, så den bliver dobbelttransitiv. Den dobbelttransitive verbalstamme må ikke være inderiveret.

Yderligere information: Bruges ved sekundære subjekter i terminalis. Er den dobbelttransitive verbalstamme inderiveret, bruges i stedet @i-OBJ-DOTR>.

Eksempel 1a (FN19): Piitap Andamut Kaali savimmik tuneqquaa.

(Peter bad Anda give Karl en kniv.)

Eksempel 1b (KNR10*): Angajoqqaat politikerinut eqqarsaatigeqquaat.

(Forældrene bad politikerne overveje sagen.)

@i-OBJ-DOTR>

Forkortelse for: Objekt for dobbelttransitiv med inderiveret dependenshoved til højre. Ikke dækkende tagnavn.

Definition: 1) Sekundært subjekt i terminalis for inderiveret verbalstamme til højre. Verbalstammen skal være inderiveret med et valensforøgende affiks, så den bliver dobbelttransitiv. Den dobbelttransitive verbalstamme skal være inderiveret. 2) Oblikt objekt for verbalstamme til højre. Verbalstammen skal være inderiveret med et valensforøgende affiks, så den bliver dobbelttransitiv.

Yderligere information: Transitiverende affikser er blandt andre QQU, TIP og SURE. Mik-objekter mappes @MIK-OBJ> eller @i-MIK-OBJ>.

Eksempel 1a (KNR19*): USA-p Kalaallit Nunaanni suliarisaasa suunerannik Danmarkip Kalaallit Nunaannut ilisimatitsisarnissaa pingaaruteqarpoq. (Det er vigtigt, at Danmark oplyser Grønland om, hvad USA foretager sig i Grønland.)

Eksempel 2a (AD47*): Tikiunnerminik nalunaarfigitikkamiuk. (Da han lod ham give besked om sin ankomst.)

@i-<OBJ

Forkortelse for: Objekt med inderiveret dependenshoved til venstre.

Definition: Objekt i instrumentalis for verbalstamme til venstre. Verbalstammen skal være inderiveret med et transitiverende affiks, som gør verbalstammen dobbelttransitiv.

Yderligere information: Bruges ikke. @<OBJ-DOTR og @i-<OBJ-DOTR kan introduceres ved behov.

@MIK-OBJ>

Forkortelse for: Objekt i instrumentalis med dependenshoved til højre. Ikke dækkende tagnavn.

Definition: Adverbalt adled til en halvtransitiv eller agentiv verbalstamme til højre, som svarer til det objekt, den tilsvarende transitive verbalstamme ville have haft. Er verbalstammen inderiveret, bruges @i-MIK-OBJ>.

Yderligere information: Det oblikke objekt står normalt i kasus instrumentalis, men forekommer også i kasus terminalis ved visse leksemer. Det oblikke objekt kan forekomme ved verbalstammer deriveret med HTR eller intransitive, agentive verbalstammer. Andre oblikke objekter mappes @i-OBJ-DOTR>.

Eksempel 1a (AS17*): Timmisartumik titartaaniangilanga nalunarpallaaqimmat.
(Jeg vil ikke tegne en flyvemaskine, for det er for svært.)

Eksempel 1b (FN19): Tamatumunnga Georg akuersivoq.
(Georg godkendte dette.)

Eksempel 1c (FN19): Aviisimik atuarpoq.
(Han læser en avis.)

@<MIK-OBJ

Forkortelse for: Objekt i instrumentalis med dependenshoved til venstre. Ikke dækkende tagnavn.

Definition: Adverbalt adled til en halvtransitiv eller agentiv verbalstamme til venstre, som svarer til det objekt, den tilsvarende transitive verbalstamme ville have haft.

Yderligere information: Bruges ikke. Det oblikke objekt står normalt i kasus instrumentalis, men forekommer også i kasus terminalis ved visse leksemer. Det oblikke objekt kan forekomme ved verbalstammer deriveret med HTR eller intransitive, agentive verbalstammer. Andre oblikke objekter mappes @i-OBJ-DOTR>.

@i-MIK-OBJ>

Forkortelse for: Objekt i instrumentalis med inderiveret dependenshoved til højre. Ikke dækkende tagnavn.

Definition: Adverbalt adled til en halvtransitiv eller agentiv verbalstamme til højre, som svarer til det objekt, den tilsvarende transitive verbalstamme ville have haft.

Yderligere information: Det oblikke objekt står normalt i kasus instrumentalis, men forekommer også i kasus terminalis ved visse leksemer. Det oblikke objekt kan forekomme ved verbalstammer deriveret med HTR eller intransitive, agentive verbalstammer. Den halvtransitive verbalstamme skal være inderiveret. Andre oblikke objekter mappes @i-OBJ-DOTR>.

Eksempel 1a (KNR17): Uumasunik paarsisoq allarsuarmit toqutaasoq.
(Dyrepasseren blev dræbt af en stor bjørn.)

Eksempel 1b (SER14): Nunatsinnut asanninnerujussuaq misigaara.
(Jeg føler stor kærlighed til Grønland.)

Eksempel 1c (AS17): Ullorissanik piginninnerit illit sumut iluaqutigaaajuk?
(Hvad gavner det dig, at du ejer stjernerne?)

@NIQ_SUBJ>

Forkortelse for: Subjekt for NIQ med dependenshoved til højre.

Definition: Subjekt for verbalstamme med NIQ som sidste derivativ.

Yderligere information: Subjektet skal stå i absolutiv eller relativ kasus afhængig af om verbalstammen er intransitiv eller transitiv. Ordet deriveret med NIQ skal stå i ablativ, instrumentalis eller terminalis. Semantisk skaber konstruktionen en begrundelse for hovedsætningen. De tilsvarende objekter bliver mappet @NIQ_OBJ>. Ved årsagsbisætninger mappet @CAU bliver subjektet mappet @SUBJ>.

Eksempel 1a (FN19): Majuarassi immaqa qasuvusi, etagehusi taanna portunermik.
(I er måske trætte efter at have gået op, for dette etagehus er højt.)

Eksempel 1b (FB17): Panimmaana nutella mamarinermut.
(Det er fordi min datter godt kan lide nutella.)

@NIQ_OBJ>

Forkortelse for: Objekt for NIQ med dependenshoved til højre.

Definition: Objekt for verbalstamme med NIQ som sidste derivativ.

Yderligere information: Objektet skal stå i absolutiv kasus og findes kun, når verbalstammen er transitiv. Ordet deriveret med NIQ skal stå i ablativ, instrumentalis eller terminalis. Semantisk skaber konstruktionen en begrundelse for hovedsætningen. De tilsvarende subjekter bliver mappet @NIQ_SUBJ>. Ved årsagsbisætninger mappet @CAU bliver objektet mappet @OBJ>.

Eksempel 1a (FN19): Nunap **piniagassarsui** tusaamanermit nuussimavugut.
(Vi flyttede, **fordi** vi havde hørt om landets mange **fangst**dyr.)

Eksempel 1b (MV92): **Oqaaseq** kateket eqqumiiginermik puigunnginnamiuk.
(**Fordi** han syntes, **ordet** kateket var mærkeligt, glemte han det ikke.)

Eksempel 1c (FB17): Panimmaana **nutella** mamarinermut.
(Det er **fordi** min datter godt kan lide **nutella**.)

Adnominale tags

@PROP>

Forkortelse for: Proprium med dependeshoved til højre.

Definition: Proprium til venstre i propriumskæde.

Yderligere information: Kun proprier, der står i jukstaposition, mappes @PROP>. Det proprium længst til højre i kæden fungerer som kerne og mappes ikke med @PROP>.

Eksempel 1a (KNR19): *Qulequtaq:* **Homo Sapienne** isiginnaartitsissutigineqalersoq.
(*Overskrift:* **Homo Sapienne** bliver til en teaterforestilling.)

Eksempel 1b (KNR10*): Kalaallit **Røde Kors**ianit katersukkat tamarmik **Dansk Røde Kors**imut tunniunneqassapput.
(Alle de midler, der indsamles af **Røde Kors** i Grønland, vil blive overdraget til **Dansk Røde Kors**.)

Eksempel 1c (KNR06): 1950-ikkut aallartilaarneranni USA **Korea Kujallermik** illersuilluni Kinamiunut Korea Avannarlermiunullu sorsuppoq.
(I begyndelsen af 1950'erne var USA i krig mod kineserne og nordkoreanerne i forsvaret af **Syd**korea.)

@i-PROP>

Forkortelse for: Proprium med inderiveret dependenshoved til højre.

Definition: Proprium til venstre i propriumskæde. Kernen skal være inderiveret.

Yderligere information: Proprier er ofte inderiveret med MIU. Også verbaliserede kasesendelser behandles som om de var inderiverende. Et adled til et proprium, der er deriveret med en verbaliserende kasesendelse, vil også få taggen @i-PROP>. Er der tale om en possessor-possessum-konstruktion, bruges @i-POSS>.

Eksempel 1a (KNR06): 1950-ikkut aallartilaarneranni USA Korea Kujallermik illersuilluni Kinamiunut **Korea** Avannarlermiunullu sorsuppoq.
(I begyndelsen af 1950'erne var USA i krig mod kineserne og **nordkoreanerne** i forsvaret af Sydkorea.)

Eksempel 1b (KNR16*): **Ro's** Torvimukarput.
(De tog på **Ro's** Torv.)

@>N

Forkortelse for: Adled til nomen med dependenshoved til højre.

Definition: Prænominalt adled til nomen til højre.

Yderligere information: I de fleste tilfælde er der tale om jukstapositioner, hvor første led opfattes som adled af hensyn til sætningstræet. I konstruktionen “*su *tamaq” opfattes “*su” som adled til “*tamaq”. Det prænominale adled står i absolutiv kasus, bortset fra i konstruktionen “*su *tamaq”, hvor kerne og adled kongruerer. Prænominale proprier mappes @PROP>. Hvis kernen er inderiveret, mappes det prænominale adled i stedet @i-MWE>N. Hvis adleddet er et pronomen, mappes det @Pron>N.

Eksempel 1a (KNR05): Aamma Danmarkip avatangiisinut **ministeria** **Connie** Hedegaard aqagumit peqataassaaq.
(Også den danske udenrigs**minister** **Connie** Hedegaard vil deltage fra i morgen.)

Eksempel 1b (SER09): **Fru Løkke** qinigassanngortinniarpoq.
(**Fru Løkke** vil stille op.)

Eksempel 1c (KNR18): Nioqqutissat taakku **20 millionit** koruuneqarput.

(De varer koster **20 millioner** kroner.)

Eksempel 1d (KNR04*): **Nal. 19.30** saqqummiunneqassaaq.

(Det bliver fremlagt **kl. 19.30.**)

Eksempel 1e (SER12): Assigaa **kaffi tiitorfimmut.**

(Det svarer til en **kop kaffe.**)

Eksempel 1f (SER12*): **Suut tamarmik** piareerput.

(**Alting** er klar.)

Eksempel 1g (SER18*): Aamma ersarissumik ilisimatitsissutigissavara aningaasaatit

sumut tamanut atoqqusaanngilluinnarmata.

(Jeg vil også gøre det klart, at pengene ikke bare skal bruges på **alt muligt.**)

@N<

Forkortelse for: Adled til nomen med dependenshoved til venstre.

Definition: Adnominalt adled, kongruensadled.

Yderligere information: Kongruerer i kasus og numerus med kernen. Er kernen et adverbium, bruges i stedet @A<.

Eksempel 1a (KNR10*): Kalaallit Røde Korsiannit katersukkat **tamarmik** Dansk

Røde Korsimut tunniunneqassapput.

(**Alle** de **midler**, der indsamles af Røde Kors i Grønland, vil blive overdraget til Dansk Røde Kors.)

Eksempel 1b (AS17): **Naasoq** pingasuinnarnik sikkersumigut **pilutalik,**

naasuarannguaq nikanartog.

(En blomst **med** sølle tre **kronblade**, en **lille**, **uanselig** blomst.)

Eksempel 1c (VV95*): Ilagaat **angut kusanavissoq.**

(En af dem var en **smuk mand.**)

Eksempel 1d (AL04): **Ilisivissuaq una** immikkorluinnaq ippoq.

(**Denne** store hylde er helt speciel.)

Eksempel 1e (KNR09): Nunap **ilaani tamaani** Frankrigitut angitigingajattumi Nunavik ippoq.
(I landområdet **her**, som næsten er så stort som Frankrig, ligger Nunavik.)

@N<PRED

Forkortelse for: Prædikat med nominalt dependenshoved til venstre.

Definition: Efterstillet appositionslignende nominalsyntagme, som ikke kongruerer med sin kerne.

Yderligere information: **Bruges ikke.** I stedet bruges @<APPOS, @N< og @A<.

@Pron>N

Forkortelse for: Pronomen med nominalt dependenshoved til højre.

Definition: Pronominalt adled til kerne til højre.

Yderligere information: Som regel vender kerne og adled den anden vej med pronominet til højre for kernen. Står pronominet til højre for kernen, mappes pronominet som et almindeligt adnominalt adled, @N<.

Eksempel 1a (AS17): **Una oqaluttuaq** oqaluttualiatut aallartikkusussimagaluaqaara.
(Jeg ville ellers rigtig gerne have startet **denne historie** ligesom et eventyr.)

Eksempel 1b (AS17): Sumiippalu **taanna** ”**najugaqarfiit**”?
(Og hvor er **denne** “**din by**”?)

@A<

Forkortelse for: Adled til adverbium med dependenshoved til venstre.

Definition: Adnominalt adled til adverbium.

Yderligere information: Er kernen ikke et adverbium, bruges i stedet @N< eller @<APPOS.

Eksempel 1a (MV92): Pisinnaaguit pisinnaangikkuilluunniit **maanga hotelimut** telefonerlutit nalunaarsinnaavutit.
(Du kan give telefonisk besked **her til hotellet** om, hvorvidt du kommer eller ej.)

Eksempel 1b (SER08): Aasaru **maani** Kalaallit **Nunaanni** seqineq tamangajassuarmi pulasoq takuneqarsinnaassaaq.)

(Til sommer kan man **her i Grønland** se en næsten fuld solformørkelse.)

Eksempel 1c (AS17): **Maani najukkanni** nillernermik.

(For det er koldt **her, hvor jeg bor.**)

Eksempel 1d (KNR09): Nunap ilaani **tamaani** Frankrigitut **angitigingajattumi** Nunavik ippoq.

(I landområdet **her, som næsten er så stort** som Frankrig, ligger Nunavik.)

@<APPOS

Forkortelse for: Apposition med dependenshoved til venstre.

Definition: 1) Adnominalt adled. Adleddet er et proprium. 2) Apposition efter fokuserende eller eksemplificerende partikler som “soorlu”, “tassa” og “ingammik”.

Yderligere information: Kongruerer som hovedregel i kasus og numerus med kernen. Især når der er flere ord mellem kerne og adled ses det dog, at adleddet ikke kongruerer i kasus.

1) Er adleddet ikke et proprium, mappes det i stedet @N<. Er kernen et adverbium, mappes appositionen i stedet @A<.

2) Partiklerne “soorlu”, “tassa” og “ingammik” mappes @FOC>N. Appositionen mappes @<APPOS, også hvis det ikke er et proprium. Er kernen et adverbium, mappes appositionen i stedet @A<.

Eksempel 1a (OQA18*): Siornatigut Alata nivarsiaqqat **atiannit Alatannguamit** (**Alatannguaq**) tunngaveqartutut saaffiginnissutigineqarnikuuvoq.

(Tidligere har pigenavnet Alata, under påstand om, at det stammede fra pigenavnet **Alatannguaq**, været genstand for en henvendelse.)

Eksempel 2a (KNR07*): **Suliffeqarfissuit soorlu** Royal Arctic **Line** aamma Namminersornerullutik **Oqartussat** suleqatigiissapput.

(De store **arbejdspladser**, bl.a. Royal Arctic **Line** og **Hjemmestyret**, skal samarbejde.)

Eksempel 2b (KNR04*): **Inunnik** ataasiakkaanik suliniuteqartoqalerpoq, **soorlu arpattartog** tamatta nalunngisarput, Kim **Godtfredsen**.

(En gruppe **mennesker** har taget initiativet, **deriblandt løberen**, vi alle kender, Kim **Godtfredsen**.)

Eksempel 2c (CB94): Aanip nalunngilaa **nukappissanit** qassiinit ajuutigineqarluni – **ingammik Jensimit** meeraallunili ikinngutigisaminit.

(Aani vidste godt, at adskillige **dreng**e var forelsket i hende – **især Jens**, som havde været hendes ven siden hun var barn.)

Eksempel 2d (KNR07): Aasaanerani angallaffiunerpaajunerata **nalaani** tassa **majimi**, **juunimi**, **juulimi**, **aggustimi** kiisalu **septembarimi** SAS sapaatip-akunneranut marloriarluni timmisartuussisassaaq.

(I sommerhøjsæsonen, altså **i maj**, **juni**, **august** og **september**, vil SAS have to afgang

@i->N

Forkortelse for: Adled med inderiveret, nominalt dependenshoved til højre.

Definition: Adled til inderiveret nomen til højre.

Yderligere information: Det inderiverende affiks kan danne en nominal eller verbal stamme. Hvis adled og kerne udgør en multi word expression, hvor kernen er inderiveret, mappes adleddet med @i-MWE>N.

Eksempel 1a (MV92): Ikinnguterpaalui **angutini**k ila~~q~~areersimapput.

(Mange af hendes veninder havde allerede været sammen med **fyre**.)

Eksempel 1b (AS17): Naasoq **pingasuinnarni**k sikkersumigut pilutali~~k~~, naasuarannguaq nikanartuq.

(En blomst **med sølle tre** kronblade, en lille, uanselig blomst.)

@i-N<

Forkortelse for: Adled med inderiveret, nominalt dependenshoved til venstre.

Definition: 1) Adled til inderiveret nomen til venstre. 2) Adled til inderiveret subjektsprædikativ “tassa” til venstre.

Yderligere information: 1) Det inderiverende affiks kan danne en nominal eller verbal stamme. 2) Ved “tassa” uden copula bruges i stedet @SUBJ_COMP. Ved verbale adled i contemporativ til subjektsprædikativer bruges @<CONT_TASSA.

Eksempel 1a (AS17*): Nalunngisaqarpunga ilisimasassarsiortuunissaminut tulluanngilluinnartumik.

(Jeg kender en, som slet ikke vil være god som opdagelsesrejsende.)

Eksempel 1b (AS17): Nagguaatsuussanngilaq pulateriaarsummit ineqarsimasoq.

(Det skal ikke være en elefant, som er blevet slugt af en slange.)

Eksempel 2a (AS17): Ataqqinartuaqqap inuusimaneranut uppernarsaatissat tassaapput inequnarluinnarnera, illartarnera savaatitaarusunneralu.

(Beviserne på, at Den Lille Prins har eksisteret, er hans kærlighed, hans lattermildhed og at han gerne ville eje et får.)

Eksempel 2b (KNR07): Uanga isumaqarpunga Katuaq tassaasoq nunatta kulturikkut illorsua.

(Jeg mener, at Katuaq er Grønlands kulturhus.)

@SUBJ_COMP

Forkortelse for: Subjektskomplement.

Definition: Adled til “tassa” til venstre, når “tassa” fungerer som neksusdannende prædikat.

Yderligere information: Subjektet for “tassa” kan være underforstået. Hvis “tassa” er inderiveret, mappes adledet til “tassa” i stedet med @i-N<, eller @<CONT_TASSA, hvis prædikativet er verbalt og i contemporativ.

Eksempel 1a (OB91): Tassa qajannaat?

(Er det din yndlingskajak?)

Eksempel 1b (MV92): Illit tassa kalaaleq pitsak!

(Du er en dejlig grønlander!)

@POSS>

Forkortelse for: Possessor med dependenshoved til højre.

Definition: Possessor.

Yderligere information: Hvis possessum er inderiveret, bruges i stedet @i-POSS>.

Eksempel 1a (FN19): Nunap piniagassarsui tusaamanermit nuussimavugut.

(Vi flyttede, fordi vi hørte om landets mange fangst dyr.)

Eksempel 1b (KNR10*): Kalaallit Røde Korsianit katersukkat tamarmik Dansk Røde Korsimut tunniunneqassapput.

(Alle de midler, der indsamles af Røde Kors i Grønland, vil blive overdraget til Dansk Røde Kors.)

Eksempel 1c (AS17): Ataqqinartuaqqap apeqqareqisup soorluuna uanga apeqqutikka tusaaneq ajorai.

(Det var som om, den spørgelystne Lille Prins ikke hørte mine spørgsmål.)

@<POSS

Forkortelse for: Possessor med dependenshoved til venstre.

Definition: Possessor med possessum til venstre.

Yderligere information: Bruges ikke. Løst efterstillet afterthought-lignende præcisering af tidligere nævnt possessor.

@i-POSS>

Forkortelse for: Possessor med inderiveret dependenshoved til højre.

Definition: Possessor til inderiveret nomen til højre.

Yderligere information: Også verbaliserede kasusendelser betragtes som inderiverende. Hvis kernen ikke er inderiveret, bruges i stedet @POSS>.

Eksempel 1a (KNR16*): Atuagassiap saqqaaniippoq angut umilik.

(På forsiden af magasinet er en skægget mand.)

Eksempel 1b (MV92): Qallunaat Nunaaliassamaarpit?

(Skal du til Danmark?)

Eksempel 1c (CH65*): Marlunngornermut **puisip neqitugassaq** nillertumut
nivinngarneqassaaq.

(**Sælkødet**, som skal spises på tirsdag, skal hænge køligt.)

@i-MWE>N

Forkortelse for: Adled med inderiveret, nominalt dependenshoved til højre.

Definition: Del af jukstaposition, hvor kernen er adled til inderiveret nomen til højre.

Yderligere information: Er jukstapositionen ikke viderederiveret, mappes adleddet
@>N eller @PROP>. Semantisk kan kernen i multi word expressionen godt være et
andet ord, men syntaktisk betragtes ordet med fleksion som kernen.

Eksempel 1a (KNR18): Nioqutissat taakku 20 **millionit koruuneqarput**.

(De varer koster 20 **millioner kroner**.)

Eksempel 1b (AS17*): Isumaqarpunga ulloriaaraq ataqqinartuaqqap najugaqarfigisaa
ulloriaaraq angalasoq **B612**-iussasoq.

(Jeg tænkte, at den planet, Den Lille Prins boede på, måtte være **planet B612**.)

@CONT->N

Forkortelse for: Adverbial i contemporativ til nomen til højre.

Definition: Transitiv contemporativ uden objekt med nominalt dependenshoved til
højre.

Yderligere information: **Bruges ikke**. I stedet bruges @ADVL>N ved adled til
nominer uden human eller verbal semantik og @i-ADVL>N ved adled til nominer
med human eller verbal semantik.

@ADVL>N

Forkortelse for: Adverbial til nomen til højre.

Definition: Adnominalt adled til nomen til højre.

Yderligere information: Nomen med spatial eller temporal semantik, som lægger sig
til et nomen, som ikke refereret til noget humant. Har det overordnede nomen human
eller verbal semantik, bruges i stedet @i-ADVL>N.

Eksempel 1a (NA14): Radon illullu **iluani silaannaq**.

(Radon og **luften inde i** huset.)

@i-ADVL>N

Forkortelse for: Adverbial til inderiverende nomen til højre.

Definition: Adnominalt adled til nomen med human semantik eller verbalnomen uden verbal analyse.

Yderligere information: Har kernen ikke human eller verbal semantik, bruges i stedet @ADVL>N.

Eksempel 1a (KNR15*): Ilinniartitsisut kattuffianni siulittaasoq, Sivso Dorph isumaqarpoq ajornartorsiut tassaasoq, meeqqat atuarfii **pillugit inatsisit** erseqqarluppallaartoq.

(Formanden for lærerforeningen, Sivso Dorph, mener, at problemet er, at **lovene om** folkeskolen er for uklare.)

Eksempel 1b (KNR05): Aamma Danmarkip **avatangiisinut ministeria** Connie Hedegaard aqagumit peqataassaaq.

(Også den danske **udenrigsminister** Connie Hedegaard vil deltage fra i morgen.)

Eksempel 1c (FN19): **Angakkunik oqaluttuaq**.

(**Fortællingen om angakkoqerne**.)

Øvrige tags

@VOK

Forkortelse for: Vokativ.

Definition: Nomen, der bruges som tiltale.

Yderligere information: Som regel er det et proprium, men substantiver findes også.

Eksempel 1a (MV92): Hej **Gitte**, sinippit?

(Hej **Gitte**, sover du?)

Eksempel 1b (MV92): Aa, **ataata**, Emilie qinorpasissumik nipeqarluni arriitsumik oqarpoq.

(Åh, **far**, sagde Emilie langsomt med bedende stemme.)

@EXCLM

Forkortelse for: Eksklamation.

Definition: 1) Eksklamation dannet af en verbalstamme uden fleksion. 2)

Eksklamation dannet af en nominalstamme med possessiv endelse.

Yderligere information: Eksklamationen er interjektional. Andre udbrud mappes @HNOUN eller @INTERJ.

1) Kun nogle verbalstammer kan danne eksklamationer. Det ses især ved NAR og GIP.

2) SSUSIQ danner eksklamationer med personendelse.

Eksempel 1a (MV92): Ilaa, **kusanaq!**

(Ja ikke, **hvor er den flot!**)

Eksempel 1b (SER18*): Siunissaq **pissanganaq!**

(**Spændende**, hvad der kommer til at ske!)

Eksempel 2a (AS17): **Qujanassusia!**

(**Heldigvis for det!**)

@INTERJ

Forkortelse for: Interjektion.

Definition: Tilråb eller udbrud, som ikke er et verbum eller et nomen.

Yderligere information: Andre udbrud mappes @HNOUN eller @EXCLM. Ord med interjektional derivation som NNGUARSI bliver mappet som @PRED.

Eksempel 1a (MV92): **Hej** Gitte, sinippit?

(**Hej** Gitte, sover du?)

Eksempel 2b (MV92): “**Aa**, ataata,” Emilie qinorpasissumik nipeqarluni arriitsumik oqarpoq.

(“**Åh**, far,” sagde Emilie langsomt med bedende stemme.)

@FOC

Forkortelse for: Fokuspartikel.

Definition: Neksusdannende prædikat, som ikke er et verbum eller et nomen.

Yderligere information: Er det et nomen, der danner nekhus ved fx UNA, mappes det i stedet med @HNOUN. Partiklen “tassa” mappes med @PRED, når den er nekhusdannende. Interrogative pronominer bliver også mappet @FOC, når de er nekhusdannende.

Eksempel 1a (OB81): **Aajuku** nerisama sinneri, nererusukkuut neriniarit!

(**Her er** resten af min mad, hvis du vil spise, så spis!)

Eksempel 1b (OB81): Takuuk, pinnga **sunana**?

(Se, **hvad er det** deroppe?)

Eksempel 1c (AS17): Aa, **sunaffa**, kunngi oqarpoq.

“Aa, **der kan man se**,” sagde kongen.

Eksempel 1d (FN19): Taava **naak** kavaajara?

(**Hvor er** så min jakke?)

@FOC>N

Forkortelse for: Fokuspartikel til nomen til højre.

Definition: Fokuserende eller eksemplificerende partikel som “soorlu”, “tassa” og “ingammik” med nominal kerne til højre.

Yderligere information: Bruges partiklen som prædikat, mappes den @PRED.

Bruges partiklen adverbialt, men ikke fokuserende eller eksemplificerende, mappes den @ADV>.

Eksempel 1a (KNR07*): Suliffeqarfissuit **soorlu** Royal Arctic Line aamma Namminersornerullutik Oqartussat suleqatigiissapput.
(De store arbejdspladser, **bl.a.** Royal Arctic Line og Hjemmestyret, skal samarbejde.)

Eksempel 1b (CB94): Aanip nalunngilaa nukappissanit qassiinit ajuutigineqarluni – **ingammik** Jensimit meeraallunili ikinngutigisaminit.
(Aani vidste godt, at adskillige drenge var forelsket i hende – **især** Jens, som havde været hendes ven siden de var børn.)

@HNOUN

Forkortelse for: Head noun (kernenomen).

Definition: 1) Løst nomen uden prædikat. 2) Nomen, som er kerne i en nominalsætning.

Yderligere information:

- 1) Den nominale kerne er ikke underordnet og danner ikke neksus.
- 2) Nominalsætning dannet uden brug af verber. Nominalsætningen kan dannes med en neksusdannende partikel som UNA, UKU eller UKUA, eller være en nominal årsagssætning dannet med NIQ bøjet i ablativ, instrumentalis eller terminalis. Er nominalsætningen underordnet, mappes den med en adverbial tag, fx @ADVL>.

Eksempel 1a (AS17): **Naasoq** pingasuinnarnik sikkersumigut pilutalik, **naasuarannguaq** nikanartoq.
(En **blomst** med sølle tre kronblade, en **lille**, uanselig **blomst**.)

Eksempel 1b (VV95): **Illup najornera, qaammaqquitit, kiassarneq, imeq, qerititsivik, nillataartitsivik, telefoni, fjernsyni allallu.**
(**Bolig, belysning, varme, vand, fryser, køleskab, telefon, fjernsyn** og **andet**.)

Eksempel 2a (AS17): Savaanngilaq **anguteralanguna.**
(Det er ikke et får, **det er en vædder**.)

Eksempel 2b (AS17): Maani najukkanni **nillernermik.**
(**For det er koldt** her, hvor jeg bor.)

Eksempel 2c (FB17): Panimmaana nutella **mamarinermut.**
(Det er **fordi** min datter **godt kan lide** nutella.)

@SML_HNOUN

Forkortelse for: Sammenlignende head noun (kernenomen).

Definition: Nomen, der fungerer som andet sammenligningsled.

Yderligere information: Den sammenlignende konjunktion er “soorlu” og mappes @CONJ. Sammenligning med ækvalis mappes med en adverbial tag, fx @ADVL>.

Eksempel 1a (MN04): Una isigisarpara **soorlu** **ujarakassak** napasukassak.
(Jeg ser den **som** en sølle, oprejst **sten**.)

Eksempel 1b (MV92): Talini illugiisillugit eqillugu orfaarujooortilerpaa, **soorlu** **meeraq** sinnassagaq.
(Han vuggede hende i sine arme **som et barn**, der skal puttes.)

@CONJ

Forkortelse for: Konjunktion.

Definition: Sideordnende konjunktion.

Yderligere information: Konjunktionen sideordner nominalsyntaxmer, verbalsyntaxmer eller partikler. Også “soorlu” i sammenlignende funktion mappes @CONJ. Konjunktionelle efterhængspartikler mappes ikke med nogen syntaktisk funktion, men kan mappes med den sekundære tag Gram/Conj-encl.

Eksempel 1a (KNR07*): Royal Arctic Line **aamma** Namminersornerullutik Oqartussat suleqatigiissapput.
(De store arbejdspladser, bl.a. Royal Arctic Line **og** Hjemmestyret, skal samarbejde.)

Eksempel 1b (OB91): Qangali naligisatsitut isigilersimavatsigit, **kisianni** taama sukkatiginissat ilimagisimanngikkaluarpara.
(Dengang så vi dig som en ligemand, **men** jeg havde ikke troet, at du var så hurtig.)

Midlertidige tags

@X

Forkortelse for: Manglende tag.

Definition: Ord, som endnu ikke fået en mapping-regel.

Yderligere information: Bruges kun internt.

@INTERIM

Forkortelse for: Interim.

Definition: Ord, der afventer teoretisk afklaring og lignende.

Yderligere information: Skal ved afklaring erstattes af en anden tag.

Kilder til eksempler

Ved hvert eksempel er kilden angivet efter et forkortelsessystem bestående af kildens navn, forfatter eller oversætter samt årstal. Hvor kilden er et medie, er årstallet her angivet "XX". Kildens årstal kan ses ved eksempelsætningen.

AD47: Petersen, Pavia (1947): *Monte-Christome greviussoq*. Nuuk: Kujatâne landskassip nakitertitai. Oversat efter Alexandre Dumas (1844): *Le comte de Monte-Christo*. Paris: Baudry.

AGXX: Atuagagdliutit/Grønlandsposten.

AL04: Berthelsen, Otto (2004): *Qatanngutigii Liivisut Uummatillit*. Nuuk: Atuakkiorfik. Oversat efter Astrid Lindgren (1973): *Bröderna Lejonhjärta*. Stockholm: Rabén & Sjögren.

AN67: Chemnitz, Jørgen (1967): *mêrkanut Bîbilimik okalugtuat*. Ministeriet for Grønland. Oversat efter Aage Nørfelt (1958): *Børnenes Bibelhistorie*. København: Jul Gjellerups forlag.

AS17: Kleist, Mira, Juana Petrussen og Carla Rosing Olsen (2017): *Ataqqinartuaraq*. Nuuk: Milik Publishing. Oversat efter Antoine de Saint-Exupéry (1943): *Le Petit Prince*. New York: Reynal & Hitchcock.

CB94: Berthelsen, Christian (1994): *Kalaallit atuakkiaat 1990 ilanngullugu*. Nuuk: Atuakkiorfik.

CH65: Hansen, Caia (1965): *nerissagssiornermik ilitersûtit Kalâtdlit-nunãnut túngatitat*. Den kongelige grønlandske handel.

GG84: Guldager Thygesen, Grethe (1984): *Kalaaleq Arnaq*. Kalaallit Nunaanni Naqiterisitsisarfik.

EN00: Nielsen, Ernu (2000): *Malersortinneq*. Nuuk: Atuakkiorfik.

FBXX: facebook, <http://facebook.com/>.

FN19: Nielsen, Flemming A.J. (2019): *Vestgrønlandsk Grammatik*. Nuuk: LearnGreenlandic, og København: Books on Demand.

KNRXX: Kalaallit Nunaata Radioa, <https://knr.gl/>.

KR28: Rasmussen, Knud (1928): *inuit nunānik kaujatdlainialungnek*. Det grønlandske Litteratur-Selskab.

MN04: Olsen, Karl Elias (2004): *Marteeqqap eqqaamasalersaarutai*. Erindringer skrevet af Martin Nielsen.

MV92: Vebæk, Maliâraq (1992): *Ukiut Trettenit Qaangiummata*. Nuuk: Atuakkiorfik.

NA14: Naalakkersuisut (2014): <http://naalakkersuisut.gl/>.

OB91: Brandt, Ole (1991 [1971]): *Qooqa*. Nuuk: Atuakkiorfik.

OB81: Brandt, Ole (1981): *igpiarssûp imai*. Kalâtdlit-nunāne nakiterisitsissarfik.

OK99: Korneliussen, Ole (1999): *Tarrarsuummi Tarraq*. Nuuk: Atuakkiorfik.

OQA18: Oqaasiliortut (2018): Mødereferater, <https://oqaasileriffik.gl/category/oqaa-imaqarniliat/>.

PP44: Petersen, Pavia (1944): *nivuertorutsip pania*. Avangnâne landskassip nakitertitâ.

SERXX: Sermitsiaq, <http://sermitsiaq.gl/>.

VV95: Villadsen, Villads (1995): *Margrethe*. Nuuk: Atuakkiorfik.